

**“AZƏRBAYCAN MİKRO-KREDİT
BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI”
MMC-NİN 31.12.2019-CU İL TARİXƏ
MALİYYƏ HESABATLARI VƏ MÜSTƏQİL
AUDİTORUN HESABATI**

Bakı-2020

MÜNDƏRİCAT

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiqlənməsi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətinə dair hesabat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

Mənfəət və zərər haqqında hesabat

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

Pul vəsaitləri nin hərəkəti haqqında hesabat

Maliyyə hesabatlarına şərhlər və qeydlər

31 DEKABR 2019-cu İL TARİXİNƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİİLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT

Rəhbərlik "Azərbaycan Mikro-Kredit Təşkilatı" MMC-nin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixəbaşa çatan il üzrə maliyyə nəticələri, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri düzgün əks etdirən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq olaraq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsi və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşılabilir tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamaqda yardım göstərilməsi üçün MHBS-nin xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamalar verilməsinə;
- Cəmiyyətin fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə;

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Cəmiyyətin daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Cəmiyyətin əməliyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə, onun maliyyə hesabatlarının istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun gəldiyini təmin edəcək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərini aparılması;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu qaydalarına müvafiq olaraq məcburi mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Cəmiyyətin aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülməsinə;
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə başa çatan il üzrə maliyyə hesabatları 31 Mart 2020-ci il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

Cəmiyyət tərəfindən:

X. İSMAYİLOV
Cəmiyyətin direktoru
31 Mart 2020-ci il

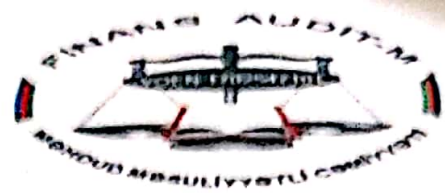

Baki, Azərbaycan Respublikası

X. MEHDİYEVA

Cəmiyyətin nəzarət şöbə rəisi

İcazə: № AT/180, 12.02.2019

Ünvan: Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Y.Bədəlov, 23 mənzil 2.

Telefon: 050 317 85 68 +012 441 11 45

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” MMC-in rəhbərliyinə

Ünvan: AZ1095, Bakı şəhəri, Səbail rayonu, Nizami küçəsi ev 68.

Rəy

Biz, “Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” MMC-in (bundan sonra “Cəmiyyət”) 31 dekabr 2019-cu il tarixinə olan maliyyə vəziyyətinin hesabatdan, məcmu gəlirlər hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər hesabatından və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatından, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Fikrimizcə, maliyyə hesabatları “Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” MMC-in 31 dekabr 2019-cu il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitmiş il üzrə maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektləri baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq obyektiv şəkildə təqdim edir.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə hesabatlarının auditini üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz Azərbaycan Respublikasındakı maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normaların tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu tələblərə uyğun yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorların məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, dələduzlük və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafli əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dəreə etməkdir. Kafli əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzlük və ya səhvlər nəticəsində yaranıb bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar şəkkəkləq nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

Maliyyə hesabatlarında dələduzlük və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Dələduzlük nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski səhvlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki dələduzlük sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər.

Şirkətin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtilə, bu şəraitlərdə uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün audita aid daxili nəzarəti başa düşürük.

İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məntiqliliyini qiymətləndiririk.

Mühasibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Şirkətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

"FİNANS AUDİT M" MMC

Direktor: Auditor:

Tarix: 31.03.2020

M.N.Məhərrə

"Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı" MMC
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 Dekabr 2019-cu il tarixinə

		manatla	
	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10	71 542.73	197 601.47
Banklardakı müddətli depozitlər			-
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə debitor borc	12	2 887 152.67	2 601 989.74
Cari mənfəət vergisi aktivləri			5 706.00
Əsas vəsaitlər	13	103 779.94	126 772.63
Qeyri-maddi aktivlər	14	10 954.73	12 111.86
Gələcək dövrün xərcləri			-
Digər aktivlər		17 356.75	17 921.64
CƏMİ AKTİVLƏR		3 090 786.82	2 962 103.34
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı		2 654 000.00	2 500 000.00
Kapital ehtiyatları			
Bölüşdürülməmiş mənfəət		701.85	54 594.79
CƏMİ KAPİTAL		2 654 701.85	2 554 594.79
ÖHDƏLİKLƏR			
Menfəət və zərər hesablarında ədalətli dəyərle qeyd edilən maliyyə öhdəlikləri			
Digər borc alınmış vəsaitlər	15	400 000.00	400 000.00
Cari mənfəət vergisi üzrə öhdəlik			
Digər öhdəliklər	16	36 084.97	7 508.55
Subordinasiyalı borc			
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		436 084.97	407 508.55
CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		3 090 786.82	2 962 103.34

31 mart 2020-ci il tarixində Cəmiyyət tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır

X. İsmayılov

Cəmiyyətin Direktoru

X. Mehdiyeva

Cəmiyyətin nəzarət şöbə rəisi

"Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı" MMC

MƏNFƏƏT VƏ ZƏRƏRLƏR HAQQINDA HESABAT

31 Dekabr 2018-ci il tarixinə

		manatla	
	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Faiz gəliri	5	653 167.89	680 782.33
Faiz xərci	5	(74 810.00)	(85 726.97)
XALIS FAİZ GƏLİRİ		578 357.89	595 055.36
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə xalis faiz gəlir, komisyon haqları	5	53 422.30	57 038.26
Müsbət məzənnə fərqi			-
Digər maliyyə gəliri		29 707.40	15 258.05
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatda dəyişiklik	9	(38 927.10)	14 399.07
Əməliyyat gəlirinin cəmi		622 560.49	681 750.74
Əməliyyatlar üzrə xərc		(1 908.19)	(2 717.02)
Mənfi məzənnə fərqi			(0.11)
Əsas vəsaitlərin silinməsindən xalis zərər		(24 149.89)	(29 758.63)
İcarə haqqı		(182 400.00)	(205 800.00)
Əmək haqqı		(193 744.36)	(204 937.49)
DSMF ayırmaları		(31 941.75)	(46 110.96)
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	8	(180 152.51)	(118 102.26)
Xalis digər gəlirlər			
Xalis qeyri-faiz zərəri		(614 296.70)	(607 426.47)
Əməliyyat gəliri			
Mənfəət vergisindən əvvəl gəlir	9	8 263.79	74 324.27
Mənfəət vergisi xərci	9	(7 561.94)	(19 729.48)
İl üzrə xalis mənfəət		701.85	54 594.79
İl üzrə cəmi məcmu gəlir			

31 mart 2020-ci il tarixində Cəmiyyət tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır.

X.İsmayılov

Cəmiyyətin Direktoru

X.Mehdiyeva

X.Mehdiyeva

Cəmiyyətin nəzarət şöbə rəisi

"Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı" MMC

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
31 Dekabr 2019-cu il tarixinə

	Qeyd	Nizamnamə Kapitalı	Kapital ehtiyatları	Bölüşdürülmə miş mənfəət	Cəmi Kapital
1 yanvar 2018-ci il tarixə qalıq		2 237 000.00		100 026.33	2 337 026.33
2018-ci il üzrə xalis mənfəət				54 594.79	54 594.79
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları		163 000.00			163 000.00
Elan edilmiş dividendlər					
Maddələr arasında kəçürmələr		100 000.00		(100 026.33)	(26.33)
31 dekabr 2018-ci il tarixə qalıq		2 500 000.00		54 594.79	2 554 594.79
2019-cu il üzrə xalis mənfəət				701.85	701.85
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları		100 000.00			100 000.00
Elan edilmiş dividendlər					
Maddələr arasında kəçürmələr		54 000.00		(54 594.79)	(594.79)
31 dekabr 2019-cu il tarixə qalıq		2 654 000.00		701.85	2 654 701.85

31 mart 2020-ci il tarixinədə Cəmiyyət tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır.

X.İsmayılov

Cəmiyyətin Direktoru

X.Mehdiyeva

Cəmiyyətin nəzarət şöbə rəisi

Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı" MMC

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

31 Dekabr 2019-cu il tarixinə

	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
manatla			
Əsas fəaliyyət nəticəsinə görə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Kredit üzrə daxilolmalar (əsas fəaliyyət üzrə)		3 350 880.03	3 836 368.42
Əsas fəaliyyətin digər növlərindən daxilolmalar		20 657.60	2 028.48
Cəmi daxilolmalar		3 353 800.93	3 838 396.90
Əməliyyat xərci		(179 353.19)	(193 615.80)
Əmək haqqı və üzrə ödənişlər		(170 851.96)	(174 384.03)
Vergi və DSMF ödənişləri		(85 123.45)	(127 343.21)
İcarə haqqı ödənişi		(156 864.00)	(78 776.00)
Təhtə hesab şəxslərlə hesablaşmalar		(872.00)	(1 490.20)
Digər		(8 346.92)	(1 028.19)
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(2 908 381.93)	(2 797 295.00)
Cəmi hesablaşmalar		(3 509 793.45)	(3 373 932.43)
Əsas fəaliyyət nəticəsində pul vəsaitlərin daxilolması/xərclənməsi		(138 255,82)	464 464.47
İnvestisiya fəaliyyəti nəticəsində pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlakın, sahənin (bina və tikililər) və avadanlığın əldə edilməsinə görə ödəniş		(13 000,00)	
İnvestisiya fəaliyyəti nəticəsində pul vəsaitlərinin daxilolması/xərclənməsi		(13 000,00)	
Maliyyə fəaliyyəti nəticəsində pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Qısa və uzunmüddətli borclar üzrə daxilolma		97 000.00	
Qısa və uzunmüddətli borcların ödənişləri		(97 000.00)	(399 293.18)
Faiz ödənişləri		(2 802.92)	(28 177.65)
Dividentlərin ödənişləri			
Digər borc alınmış vəsaitlər üzrə daxilolmalar			
Digər borc alınmış vəsaitlər üzrə faizlərin ödənilməsi		(72 000.00)	(72 000.00)
Əlavə ödənilmiş kapital		100 000,00	163 000.00
Məzənnə fərqi			(0.05)
Maliyyə fəaliyyəti nəticəsində pul vəsaitlərinin daxilolması/xərclənməsi		25 197.08	(336 470.88)
Pul vəsaitlərinin həcminin xalis artımı/azalması		(126 058.74)	127 993.59
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və bank overdraftları	10	197 601.47	69 607.88
İlin sonuna pul vəsaitləri və bank overdraftları	10	71 542.73	197 601.47

31 mart 2020-ci il tarixində Cəmiyyət tərəfindən təsdiqlənmiş və onun adından imzalanmışdır.

X.İsmayılov

Cəmiyyətin Direktoru

X.Mehdiyeva

X.Mehdiyeva

Cəmiyyətin nəzarət şöbə rəisi

“Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” MMC

31 dekabr 2019-ci il tarixinə Uçot Siyasəti və Digər İzahedici Qeydlərin Qısa Xülasəsi

1. CƏMIYYƏT HAQQINDA

Cəmiyyət nizamnaməsi 2014-cü ilin 24 aprel tarixində 1701618531 (VÖEN) qeydiyyatı nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinin Bakı şəhər Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi Kommersiya Hüquqi şəxslərinin 17.09.2019 -cu il tarixli 1901020062096100 nömrəli dövlət reyestrindən çıxarısa əsasən, Cəmiyyət nizamnamə kapitalının miqdarı 2654000,00 (iki milyon altı yüz əlli dörd min) manat məbləğində və hər biri 100,00 (yüz) manat olmaqla 26540,00 (iyirmi altı min əlli dörd) paydan ibarətdir

Cəmiyyət iştirakçılarının nizamnamə kapitalındakı payları aşağıdakı kimi müəyyən olunmuşdur:

Məmmədov Tural Elmar oğlu-100%, 2654000,00 (iki milyon altı yüz əlli dörd min) manat, məbləğində və hər biri 100,00 (yüz) manat olmaqla 26540 iyirmi altı min əlli dörd) pay pul şəklində.

Cəmiyyətin müşahidə şurasının üzvləri Mahmudov Emil İlyaz oğlu, Hüseynov Rəsul Hüseyn oğlu və Xəlilov Sənan Əliövsət oğlu və qanuni təmsilçisi İsmayılov Xəyal Vahid oğlu olmuşdur.

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı : AZ1095, Bakı şəhəri, Səbail rayonu , Nizami küçəsi ev 68.

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada az gəlirli şəxslər, məcburi köçkün, qaçqınlara, demobilizə olan və müharibədən zərər çəkən digər şəxslərə, sahibkarlara, fiziki və hüquqi şəxslərə, o cümlədən az təminatlı icmaların ümumi rifah halının yaxşılaşdırılmasına çalışan maliyyə institutlarına qısa və uzun müddətli, təminatlı və təminatsız kreditlər verə bilər.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən “Azərbaycan Mikro-Kredit Bank Olmayan Kredit Təşkilatı” MMC 23 iyun 2014-cü il tarixində BKT-25 sayılı lisenziyaların mərkəzi reyesterinə daxil edilmişdir.

BOKT tərəfindən verilən kreditlər daşınar və daşınmaz əmlakın girovu, girov əmanəti, qarantıya zəminlik və qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla təmin oluna bilər. Girov əmanəti yalnız Mərkəzi Bankın BOKT-na verdiyi lisenziyada bu barədə xüsusi icazə olduqda qəbul edilə bilər;

Kreditlərin verilməsi üçün lisenziya almış BOKT aşağıdakı fəaliyyət növlərini də həyata keçirə bilər:

1. borc öhdəliklərinin alqı satqısı (faktoring, forfeiting);
2. lizinq;
3. veksellərin uçotu;
4. qarantiyanın verilməsi;
5. sığorta agentli xidmətinin göstərilməsi;
6. borc alanlara, o cümlədən birgə borcalan qruplarına maliyyə, texniki və idarəetmə məsələləri üzrə məsləhət xidmətinin göstərilməsi.

2.MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU SİYASƏTLƏRİ

Uyğunluq haqqında bəyanat

Bu maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartları Şurası ("MUBSS") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standatlarına və Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhi Komitəsi ("BMHŞK") tərəfindən verilmiş şərtlərə müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Əməliyyat valyutası

Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına daxil edilən maddələr Cəmiyyətin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitdəki valyutanı ("əməliyyat valyutası") istifadə etməklə ölçülür. Cəmiyyətin əməliyyat valyutası AZN-dir. Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının təqdim olunduğu valyuta AZN-dir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının qaydalarına uyğun olaraq bu maliyyə hesabatlarında yerli valyuta təqdimat valyutası kimi istifadə olunur.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablaşmalar aparılması, yaxud da eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduqda bir-birinə qarşı əvəzləşdirir, xalis məbləği isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bildirilir. Hər hansı mühasibat uçotu standartı və ya şərhilə tələb olunmayana və ya icazə verilməyəndək və Cəmiyyətin mühasibat uçotu qaydalarında konkret göstərilməyə qədər gəlir və xərc mənfəət və ya zərər haqqında bir-birinə qarşı əvəzləşdirmir.

Faiz gəlirlərinin və xərclərinin tanınması

Maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri Cəmiyyətdə iqtisadi mənfəətin daxil olması ehtimalı olduqda və gəlir məbləğinin etibarlı qiymətləndirilməsi mümkün olduqda tanınır. Faiz gəliri və xərci effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə uçot əsasında tanınır. Effektiv faiz metodu maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin (yaxud maliyyə aktivləri və öhdəlikləri qrupunun) amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri yaxud faiz xərcinin müvafiq dövrü üzrə bölüşdürülməsi üsülüdür.

Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən, effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş və ya alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğində dəqiqliklə diskonlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə aktivləri, yaxud analoji maliyyə aktivləri qrupu ehtimal olunan zərərin baş verməsi nəticəsində hesabdən (qismən bir hissəsi) silinərsə, faiz gəliri bundan sonra dəyərsizləşmə üzrə zərərin ölçülərini müəyyən etmək məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dikonlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə aktivləri, yaxud analoji maliyyə aktivləri qrupu ehtimal olunan zərərin baş verməsi nəticəsində hesabdən (qismən bir hissəsi) silinərsə, faiz gəliri bundan sonra dəyərsizləşmə üzrə zərərin ölçülərini müəyyən etmək məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dikonlaşdırılması üçünlə tətbiq edilən faiz dərəcələrindən istifadə olunmaqla uçotda tanınır.

Ədalətli dəyərlə qeyd edilən aktivlər qazanılmış faizlər faiz gəliri hissəsində təsnif edilir.

Maliyyə aktivləri

Cəmiyyətin maliyyə aktivləri aşağıdakı xüsusi kateqoriyalar üzrə təsnifləşdirilir: “Mənfəət və ya zərər üzrə ədalətli dəyərle tanınan maliyyə aktivləri, “ödəniş müddətinə qədər saxlanılan ” investisiyalar , “satıla bilən ” maliyyə aktivləri və “kreditlər və debitor borcları” . Təsnifləşdirmə maliyyə alətinin növündən və məqsədindən aslıdır və ilkin tanınma zamanı müəyyən olunur.

Kreditlər və debitor borcları

Sabit və ya müəyyən oluna bilən ödənişli və fəal bazarda qiyməti bəyan edilməmiş ticarət debitor borcları,kreditlər və digər debitor borcları “Kreditlər və debitor borcları” kimi təsnif edilir. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür. Faiz gəliri, faizin tanınması cüzi əhəmiyyət kəsb etdiyi qısamüddətli kreditlər istisna edilməklə, effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə uçotda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsi məqsədlə hər hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində investisiyalar üzrə gələcək pul daxilolmalarının təsirə məruz qaldığını isbat edən obyektiv sübut yaranarsa,maliyyə aktivləri dəyərsizləşmiş hesab edilir.

Maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməni göstərən amillərə aşağıdakılar daxil ola bilər:

- Emitent və ya qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri;
- Əsas borc məbləği və ya faizlərin vaxtında ödənilməməsi və ya ödəmə öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi halları kimi müqavilə şərtlərinin pozulması;
- Borclarının müflisliyə uğrayacağı və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkil edəcəyi güman olunduqda; yaxud da
- Maliyyə çətinlikləri səbəbindən qeyd olunan maliyyə aktivinin təqdim edildiyi fəal bazar məkanlarının yox olması;

Kreditlər və debitor borcları kimi müəyyən maliyyə aktivləri kateqoriyaları halında, ayrı-ayrılıqda dəyərsizləşməyəcəyi müəyyən edilən aktivlər əlavə olaraq, dəyərsizləşmənin müəyyən olunması məqsədilə kollektiv şəkildə təhlil edilir. Kreditlər və debitor borcları portfelinin dəyərsizləşdiyini göstərən obyektiv sübutlarla Cəmiyyətin ödənişlərinin yığılması ilə bağlı keçmiş təcrübəsi,portfelədvaxtı gecikdirilən ödəmələrin sayının artması,elecə də borc öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqələndirilən yerli və ya ölkənin iqtisadi şəraitlərində müşahidə olunan dəyişikliklər aid edilə bilər.

Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri halında, uçotda tanınmış ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin məbləği aktivin balans dəyəri ilə maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskonlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul vəsaiti hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərqdən ibarətdir.

Maliyyə aktivinin balans dəyəri, dəyərinehtiyatlar hesabına azalmasını nəzərdə tutan kreditlər və debitor borcları halı istisna edilməklə, bütün maliyyə aktivləri üçün birbaşa olaraq ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri məbləğində azaldılır. Kreditlərin və ya debitor borcların yığılması mümkün olmadıqda,belə məbləğlər ehtiyatlar hesabına qarşı silinir. Əvvəl silinmiş məbləğlərin daha sonra qaytarılması ehtiyatlar hesabına kreditləşdirilir. Ehtiyatlar hesabının balans məbləğindəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər üzrə tanınır.

Kreditlərin və avansların silinməsi

Kreditlərin və avanslar yığılması mümkün olmadıqda kreditlər üzrə ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatlara qarşı hesabdən silinir. Rəhbərlik Cəmiyyətə ödənilməli olan borcların yığılması üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etdikdən sonra kreditlər və avanslar hesabdən silinir. Əvvəllər hesabdən silinmiş məbləğlərin sonradan bərpa edilməsi ödənişlərin qaytarılması dövründə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi məbləğinə qarşı əvəzləşdirilir.

Maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət yalnız aktivdən pul daxilolmaları üzrə oyun müqavilə hüquqlarının vaxtı bitdikdə yaxud maliyyə aktivini və aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları digər tərəfə ötürdükdə maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır. Cəmiyyət aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün əhəmiyyətli risk və mükafatları digər tərəfə köçürməzsə və ya özündə saxlamasa və köçürülmüş aktiv üzərində nəzarətini davam etdirərsə, o, aktivdə saxlanılmış payını və bununla əlaqədar ödəyəcəyi məbləğlər ilə əlaqədar girovu təmin edilmiş borc vəsaitlərini də uçota tanıyır.

Maliyyə aktivinin tanınması təməmilə dayandırıldığı halda, maliyyə aktivinin balans dəyəri ilə nəzəri olaraq alınmış və alınacaq məbləğlər və digər məcmu gəlirdə tanınmış və kapitalda toplanan yığılmış gəlir və zərərlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivinin tanınmasının təməmilə dayandırılması halından başqa digər hallarda (məs. Cəmiyyət ötürülmüş aktivlərin bir hissəsini almaq hüququnu saxlayırsa), Cəmiyyət maliyyə aktivinin əvvəl müəyyən edilmiş balans dəyərini maliyyə çətinliyi davam etdiyi müddətdə tanımağa davam etdiyi hissə ilə aktivlərin ötürülməsi tarixində həmin hissələrin nisbi ədalətli dəyərləri əsasında artıq tanımayan hissə arasında bölüşdürür. Artıq tanımayan hissəyə aid edilmiş balans dəyəri ilə artıq tanımayan hissə üzrə alınmış ödəniş məbləği və ona aid edilmiş, digər mənfəət haqqında hesabatda tanınmış hər hansı yığılmış gəlir və ya zərər arasında fərq mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Digər mənfəət haqqında hesabatda tanınmış yığılmış gəlir və ya zərər tanınması davam edən hissə ilə belə hissələrin ədalətli dəyəri əsasında tanınması artıq dayandırılmış hissə arasında bölüşdürülür.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəlikləri ya mənfəət və ya zərər hesabatlarında ədalətli dəyərlə qeyd edilən maliyyə öhdəlikləri, ya da digər "digər maliyyə öhdəlikləri" kimi təsnif edilir.

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri ilk olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə ölçülür.

Digər maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz metodu istifadə edilməklə və faiz xərcləri effektiv gəlir əsasında tanınmaqla amortizasiya olunmuş dəyərlərlə ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz xərclərinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi təxmin edilən gələcək nağd pul ödəmələrini (o cümlədən, effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) maliyyə öhdəliyinin güman edilən müddəti, yaxud (məqsədə müvafiq hallarda) daha qısa müddət ərzində ilkin tanınma zamanı xalis balans dəyərinə qədər dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması yalnız Cəmiyyət ödəniş öhdəliyini yerinə yetirdikdə, belə ödəniş təqy olunduqda yaxud müddətli başa çatdıqda dayandırılır. Müvədd maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditörün təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənsə, belə əvəzlənmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə öhdəliklər üzrə ödənilmiş və ödəniləcək məbləğ arasındakı fərq mənfəət və zərər nəqetində tanınır.

Derivativ (törəmə) maliyyə alətləri

Cəmiyyət valyuta mübadiləsi ilə bağlı riskləri tənzimləmək məqsədilə xarici valyuta üzrə müxtəlif derivative forward müqavilələri kimi törəmə maliyyə alətlərinə daxil olur.

Derivativlər derivative müqaviləsinin bağlandığı tarixdə ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və daha sonra isə hər hesabat dövrünün sonunda onların ədalətli dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilir. Onların dövrünün sonuna olan ədalətli dəyərinə qarşı təkrar ölçülür. Nəticədə yaranmış gəlir və ya zərər derivativ hecinq aləti kimi təyin olunduqda və qitvədə olduqda dərhal mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır. Bu halda onların mənfəət və ya zərər hesabatında tanınması vaxtı hecinq əlaqələrinin xüsusiyyətlərindən asılı olur. Derivativlərin ədalətli dəyəri məqbul olduqda onlar aktivlər kimi, mənsi olduqda isə öhdəliklər kimi qeydə alınır. Cəmiyyət bəzi derivativləri tanınmış aktivlərin və ya öhdəliklərin ədalətli dəyərinin hecinqi kimi və ya cəmiyyətin öhdəlikləri (ədalətli dəyər hecinqi), yüksək ehtimallı proqnoz əməliyyatlarının hecinqi və ya cəmiyyət öhdəliklərinin xarici valyuta riskinin hecinqi (pul vəsaitləri hecinqi) və ya xarici əməliyyatlara xülsə investisiyaların hecinqi kimi mütəyyən edir.

Leərə

Leərənin şərtlərinə əsasən əmlikiyyət hüququ üzrə bəttin risk və mükafatlar icarəçiyə ötürüldüyü zaman belə leərə maliyyə leərəsi kimi təsnifləşdirilir. Bəttin digər icarələr əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilir.

Cəmiyyət- leərəyə gətirən tərəf kimi

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı ödənişlər, lizinq obyektli olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğı müddətli daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, lizinq müddətli ərzində düz xətti metod əsasında xəre kimi tanınır.

Əməliyyat leərəsi əvədləyməsinin bağlanması üçün leərə stimulları əldə olunduqda belə stimullar öhdəlik kimi tanınır. Stimullar üzrə ümumi mənfəət, lizinq obyektli olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğı müddətli daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, düz xətt əsulu əsasında leərə haqqı xərelərinin azalması kimi tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri müqavilə öhdəliklərindən azad olmaqla kassadakı nağd vəsaitlərdən, kəçərdilməy vəsaitlərdən və banklardakı haqqı ödəmə müddətli 90 gün və ya ondan az olan cari hesablardan ibarətdir.

Əmlak və avadanlıq

Daşınmaz əmlak və avadanlıq yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə göstərilir.

Əmlak avadanlıqlarının obyektini hesabdən silindikdə və ya onların davamlı istifadəsi artıq heç bir iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq obyektlərinin satılaraq hesabdən silinməsi və ya istismardan çıxarılmasından irəli gələn hər hansı gəlir və ya zərərlər belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunmuş gəlirlər arasında fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrı ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər

Müəyyən istismar müddəti olan ayrı-ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin dəyər ilə uçotda qeyd edilir. Amortizasiya aktivinin təxmin edilən faydalı istismar müddəti ərzində dilt xətt metodundan istifadə etməklə uçotda tanınır. Təxmin edilən faydalı istismar müddəti və köhnəlmə metodu gələcək dövrlər üzrə uçota alınan təxminlərdəki hər hansı dəyişiklərin təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir. Ayrı-ayrılıqda alınmış və qeyri-müəyyən istismar müddətləri olan qeyri-maddi aktivlər yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır. Hesablanmış faydalı istismar müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metodu hesablamalarda hər hansı dəyişikliklərin təsirini gələcək dövrlər üzrə uçota almaqla hər hesabat dövrünün sonunda 20-30% arası olan illik dərəcələrlə təhlil edilir.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması

Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdən silindikdə yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməyə məruz qalaraq qiymətlərin düşüb-düşmədiyini müəyyənləşdirmək üçün hər hesabat dövrünün sonunda belə aktivlərin balans dəyərini təhlil edir. Dəyərsizləşmənin baş verdiyinə dəlilət edən hər hansı hal mövcud olarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərin (əgər varsa) həcmi müəyyən etmək üçün aktivin bərpa dəyəri hesablanır. Aktivin fərdi hallarda bərpa dəyərinin hesablaması mümkün olmazsa, Cəmiyyət belə aktivin aid olduğu gəlir gətirən aktivlər qrupunun bərpa dəyərini müəyyən edir. Aktivin yerləşdirilməsinə müvafiq və ardıcılığı gözlənilən əsaslar müəyyən edildiyi hallarda, korporativ aktivlər, həmçinin fərdi gəlir gətirən aktivlər qrupunda yerləşdirilə bilər yaxud, başqa cür, müvafiq qaydada və ardıcılığı gözlənilməklə yerləşdirmə əsasları müəyyən edilmiş ən kiçik gəlir gətirən aktivlər qrupunda yer alır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan və istifadə üçün hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər ən azı ildə bir dəfə və ya dəyərsizləşmə əlaməti olduqda dəyərsizləşmə üzrə yoxlamadan keçməlidir.

Bərpa dəyəri ədalətli dəyərdən satış və istifadə dəyərlərini çıxıldıqdan sonra alınan daha yüksək məbləğdir. İstismar dəyərini qiymətləndirərkən təxmin edilən gələcək dövrlərin pul axınları pulun vaxt üzrə dəyərinin və gələcək pul axınları ilə bağlı təxminlərə düzəliş edilməmiş aktiv üçün səciyyəvi olan

risklərin hazırki bazar qiymətləndirilməsini özündə saxlayan vergiyə qədərki diskont dərəcəsi ilə istifadə etməklə cari dəyərində qədər diskontlaşdırır.

Aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) bərpa dəyərinin onun balans dəyərindən az olduğu hesablanarsa, belə aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri bərpa dəyərində kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzləşdirilərsə, aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri hesablamasına düzəliş verilmiş bərpa dəyərində qədər artırılır, bu şərtlə ki, artırılmış belə balans dəyəri aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) dəyərsizləşmə zərərinin tanımadığı keçmiş illərdə müəyyən edilmiş balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin bərpası dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Vergiqoyma

Mənfəət vergisi xərcləri ödənilməli olan cari vergi və taxirə salınmış vergidən ibarətdir.

Cari vergi

Ödənilməli olan cari vergi ili üzrə cəlb olunan mənfəət əsasında tutulur. Vergiyə cəlb olunan mənfəət digər illərdə vergiyə cəlb olunmuş yaxud gəlirdən çıxılan və heç vaxt vergiyə cəlb olunmayan yaxud gəlirdən çıxılmayan gəlir və xərc maddələri ilə əlaqədar mənfəət və zərər haqqında hesabatda əksini tapmış mənfəətdən fərqlənir. Cəmiyyətin cari vergi ilə bağlı öhdəliyi hesabat dövrünün sonuna qanuni qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmdə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Əməliyyat vergiləri

Azərbaycan Respublikasında Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergilər tətbiq edilir. Belə vergilər əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda daxil edilir.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar Cəmiyyətin keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman cəmiyyətdən öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanıla bilər.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırki öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun vaxt üzrə dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərində bərabər olur.

Ehtiyatların yerləşdirilməsi tələb olunan müəyyən bütün iqtisadi mənfəətin kənar tərəflər vasitəsilə bərpa ediləcəyi gözlənilərsə, bu vəsaitin qaytarılması və alınacaq belə vəsaitlərin düzgün qiymətləndirilməsi barədə qəti əminlik olduqda alınacaq məbləğ uçotda aktiv kimi tanınır.

Şərti aktiv öhdəliklər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında tanınmır, lakin, hesablaşma üzrə vəsaitlərin azalması ehtimalı olduqda, belə öhdəliklər açıqlanmalıdır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin, onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

Xarici valyutalar

Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına hazırlanarkən, onun əməliyyat valyutasından başqa digər valyuta (xarici valyutalar) ilə aparılan əməliyyatlar belə əməliyyatların apardığı tarixdə üstünlük təşkil edən mübadilə məzənnələri ilə qeydə alınır. Hər hesabat dövrünün sonunda, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyən olunduğu tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir.

Xarici valyutada ədalətli dəyər ilə uçota alınmış qeyri-pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyənləşdirdiyi tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə təkrar qiymətləndirilir.

Monetar maddələri üzrə valyuta fərqləri aşağıdakı hallar istisna olmaqla mənfəət və ya zərər hesabatında baş verdiyi dövrdə tanınır:

- Gələcəkdə istifadə üçün nəzərdə tutulmuş başa çatdırılmamış aktivlərlə əlaqəli xarici valyuta ilə ifadə olunmuş borclar üzrə məzənnə fərqləri, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş borclar üzrə faiz xərclərinə düzəliş kimi hesab olunduqda aktivlərin dəyərinə daxil edilir.
- Müəyyən xarici valyuta risklərinin qarşısını almaq üçün aparılan əməliyyatlar üzrə valyuta fərqləri (aşağıdakı hecinqin uçotu qaydalarına baxın) və hesablaşmanın olmadığı və olacağı güman edilməyən xarici əməliyyatlarda xalis investisiya formalaşdırır), hansı ki, ilk əvvəl digər gəlirlərdə göstərilir və daha sonra səhmdar kapitalından pul vəsaitlərinin mənfəət və zərər hesabına təsnif edilir.

Maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi məqsədilə ilə Cəmiyyətin xarici əməliyyatlarının aktiv və öhdəlikləri hər hesabat müddətinin sonunda qüvvədə olan mübadilə məzənnələri əsasında AZN-ə çevrilir, istisna hallarda valyuta mübadilə məzənnələri həmin müddət ərzində əhəmiyyətli dərəcədə təərəddüd etdiyi halda sövdəşmələrin tarixində qüvvədə olan valyuta mübadilə məzənnələri istifadə olunur. Hər hansı valyuta mübadilə fərqləri meydana gəldiyi halda digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda tanınır və kapitalda toplanır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında Cəmiyyətin ilin sonunda tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
1 ABŞ dolları 1 AZN	1.7000	1.7000
1 Avro 1 AZN	1.9035	1.9468

Girov

Cəmiyyət məqsədə müvafiq hesab edildiyi hallarda müştərilərin öhdəlikləri müqabilində girov alır. Girov adətən müştəri əmlakının həbs olunmasını nəzərdə tutur və Cəmiyyətə müştərinin həm cari həm də gələcək öhdəlikləri ilə əlaqədar əmlaka qarşı iddianın irəli sürülməsi üçün əsas yaradır.

3. MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU MÜHAKİMƏLƏRİ VƏ TƏXMİNƏRLƏ BAĞLI QEYRİ-MÜƏYYƏNLIYIN ƏSAS MƏNBƏLƏRİ

Cəmiyyət növbəti ildə aktivlərin və öhdəliklərin hesabat olunan məbləğlərinə təsir edəcək qiymətləndirmələr aparır və fərziyələr irəli sürür. Qiymətləndirmələr və mühakimələr davamlı qaydada aparılır, rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, habelə şəraitə uyğun hesab olunan gələcək hadisələrlə bağlı gözləntilərə əsaslanır. Rəhbərlik mühasibat uçotu qaydalarının tətbiqi prosesində qiymətləndirmə tələb olunan mühakimələrdən əlavə bəzi qərarlar və növbəti ildə aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə mühüm dəyişiklərə səbəb ola biləcək qiymətləndirmələr aşağıdakılardan ibarətdir:

Kreditlərin və debitor borelarının dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət dəyərsizləşməni müəyyən etmək məqsədilə kreditləri və debitor borelarını mütləmadi olaraq nəzərdən keçirir. Cəmiyyətin kreditlər və debitor boreları portfelində baş vermiş dəyərsizləşmə üzrə zərərin tanınması üçün kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar yaradır. Cəmiyyətin kredit və debitor borelarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatları dair mühasibat təxminlərini qeyri-müəyyən hesab edir, ona görə ki, onlar gələcək defolt dərəcələri barədə fərziyələrin, eləcə də dəyərsizləşmiş kreditlər və debitor boreları ilə bağlı potensial itkilərin qiymətləndirilməsinin yaxın keçmişdəki fəaliyyət nəticələrinə əsaslanması səbəbindən vaxtaşırı olaraq dəyişikliklərə çox məruz qalır və Cəmiyyətin hesablandığı zərər ilə faktiki zərər arasında hər hansı əhəmiyyətli fərq müqabilində ondan gələcək dövrlərdə maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə biləcək ehtiyatların qeyd edilməsi tələb oluna bilər.

Borealanlar maliyyə çətinlikləri üzvləşdikdə və belə borealanlara dair tarixi məlumat mənbələri az sayda olduqda, Cəmiyyət hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləğini hesablamaq üçün rəhbərliyin mülahizələrindən istifadə edir. Eynilə, Cəmiyyət keçmiş fəaliyyət nəticələri, keçmiş müştəri davranışı, qrup daxilində borealanın ödəniş etmə vəziyyətindəki mənfəi dəyişikləri göstərən müşahidə oluna bilən məlumatları, eləcə də qrup daxilində aktiv üzrə öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halları ilə əlaqəli olan ölkə və yerli iqtisadi şəraitlərə əsaslanmaqla gələcək pul axınlarındakı dəyişiklikləri hesablayır. Rəhbərlik kredit riski ilə əlaqədar aktivlər bəlkə də əvvəllər baş vermiş zərər üzrə keçmiş təcrübəyə və kreditlər qrupunda olduğu kimi dəyərsizləşməyə dəlalət edən obyektiv sübutlara əsaslanan ehtimallardan istifadə edir. Cəmiyyət tarixi məlumatlarda əksini tapmamış hazırkı vəziyyətlərin qeyd edilməsi məqsədilə kreditlər qrupu üzrə müşahidə oluna bilən məlumatlara diqqətli yanaşmaqla ehtiyatların qeyd edilməsi məqsədilə istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat müddəasının daxil edilməsi müvafiq iqtisadi və siyasi şəraitlərə əsasən müəyyən olunmuşdur. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasında belə şəraitlərdə hansı dəyişikliklərin baş verəcəyini və belə dəyişikliklərin gələcək dövrlərdə maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara necə təsir göstərəcəyini qabaqcadan söyləmək iqtidarında deyil.

4. YENİ VƏ DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARININ (MHBS) TƏTBİQİ

Maliyyə hesabatlarında hesabat olunan məbləğlərə təsir edən MHBS-lərə düzəlişlər. Cari ildə hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərə təsir edən aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş Standartlar və Şərhlər qəbul edilmişdir.

- MHBS 10, MHBS 12 VƏ MUBS 27-yə düzəlişlər- Investisiya müəssələri
- MUBS 32-yə düzəlişlər-Maliyyə Aktivlərinin və Maliyyə öhdəliklərinin əvəzləndirilməsi
- MUBS 36-yə düzəlişlər- Qeyri –maliyyə aktivləri üçün bərpa dəyəri ilə bağlı açıqlamalar
- MUBS 39-a düzəlişlər- Törəmə maliyyə alətlərinin ötürülməsi və hecinq uçotunun davam etdirilməsi
- MHBSKŞ 21- İcbari ödənişlər

Bu düzəlişlər və şərtlər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına heç bir təsir göstərməmişdir. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilməmiş MHBS-lər Cəmiyyət buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş MHBS –ləri tətbiq etməmişdir:

- MUBS 19-a düzəlişlər- Müəyyən olunmuş müavinat planları: İşçilər tərəfindən ödəmələr
- 2010-2012-ci illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər
- 2011-2013-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər
- 2012-2014-cü illəri əhatə edən dövr üzrə illik düzəlişlər
- MHBS 14 Tariflərin tənzimlənməsi üzrə təxirə salınmış hesablar
- MUBS 16 və MUBS 38-ə düzəlişlər- Məqbul Köhnə və Amortizasiya Metodlarının Aydınlaşdırılması
- MHBS 11-ə düzəlişlər-Birgəməliyyatlarda İştirak Paylarının Alışının uçotu
- MHBS 10 və MUBS 28-ə düzəlişlər- İncəsənət ilə Asılı müəssisə və ya Birgə Müəssisə arasındakı Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi
- MHBS 15 Müştərilərlə Müqavilə üzrə Gəlirlər
- MHBS 9 Maliyyə Alətləri

MHBS 9 Maliyyə Alətləri, 2009-cu ilin noyabr ayında buraxılmış MHBS 9 maliyyə aktivlərinin təsnifatı və qiymətləndirilməsi üçün yeni tələbləri təqdim edir. Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi, habelə tanınmasının dayandırılması ilə bağlı yeni tələblərin daxil edilməsi məqsədilə 2010-cu ilin oktyabrında ümumi hecinquçotu ilə bağlı yeni tələblərin daxil edilməsi üçün 2013-cü ilin noyabrında MHBS 9-a düzəliş olunmuşdur. 2014-cü ilin iyul ayında BMUSS əsasən maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşmə tələblərini, habelə təsnifləşdirmə və ölçülmə tələbləri ilə bağlı məhdud düzəlişləri tətbiq edən MHBS 9-un yekun versiyası hazırlanmışdır. MHBS 9-un məqsədi Maliyyə Alətləri Tanıma və Ölçülmə adlı 39-u əvəz etməkdən ibarətdir.

Tanıma və ölçülmə

MHBS 9 üzrə əsas tələblər aşağıdakılardan ibarətdir:

- Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi. Maliyyə aktivləri onların saxlandıqları biznes modelinə və müqavilə üzrə pul daxilolmalarının yığılması məqsədini daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılan və müqavilə üzrə pul daxilolmaları yalnız əsas bərc məbləği, ehtə də ödənilməmiş əsas bərc məbləği üzrə faizlərin ödənilməsindən ibarət bərc alətləri adətən ilkin

tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyərli ölçülür. MHBS 9-un 2014-cü il versiyası müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanması və maliyyə aktivlərinin satılmasından, eləcə də ilkin tanınmadan sonra digər məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərli tanınan belə maliyyə aktivləri üzrə müəyyən olunmuş tarixlərdə qalıq borclar üzrə əsas borc və faiz məbləğlərinin toplanmasından ibarət olan biznes modeli çərçivəsində borc alətləri üçün “digər məcmu gəlirlər üzrə ədalətli dəyər” kateqoriyasını təqdim edir. Bütün digər borc və kapital investisiyaları ədalətli dəyərli ölçülür. Bundan başqa, Maliyyə alətləri haqqında MHBS 9-a əsasən müəssisələr yalnız dividend üzrə gəliri mənfəət və ya zərər hesablarında tanımaq şərtlə kapital investisiyasının (ticarət üçün saxlanılmayan) ədalətli dəyərində sonrakı dəyişikliklərin digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda təqdim edilməsi ilə bağlı yekun seçim edə bilərlər.

- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi. Maliyyə öhdəlikləri MUBS 39-da olduğu kimi eyni tərzdə təsnifləşdirilir, lakin müəssisənin öz kredit riskinin ölçülməsinə tətbiq olunan tələblər üzrə fərqlər mövcuddur. MHBS 9 maliyyə öhdəliyinin kredit riskindəki dəyişikliklərə şamil olunan belə öhdəliyin ədalətli dəyərində dəyişiklik məbləğinin (öhdəliklərin kredit riskində dəyişikliklərin təsirinin digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda tanınması mənfəət və ya zərər üzrə uçot uyğunsuzluğu əmələ gətirmiyənədək) digər məcmu gəlirlərdə tanınmasını tələb edir. Maliyyə öhdəliyinin kredit riskinə şamil olunan ədalətli dəyərdə dəyişikliklər daha sonra mənfəət və ya zərər üzrə yenidən təsnifləşdirilir.
- Dəyərsizləşmə MHBS 9-un 2014-cü il versiyası maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi ilə bağlı MUBS 39-dakı “çəkilməmiş kredit zərərləri modeli” nin əksinə olaraq “gözlənilən kredit zərərləri modeli” ni təqdim edir. Gözlənilən kredit zərərləri modeli kredit riskindəki dəyişiklikləri əks etdirmək üçün müəssisə tərəfindən belə kredit zərərlərinin və onlarla bağlı dəyişikliklərin ilkin tanınma dövründən başlayaraq hər hesabat tarixində uçota alınmasını tələb edir. Digər sözlərlə desək, kredit hadisəsinin kredit zərəri tanınmamışdan əvvəl baş verməsi artıq vacib deyil.
- Hecinqin uçotu. Maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin hecinqi zamanı müəssisələr tərəfindən riskin idarə edilməsi fəaliyyətlərinin yerinə yetirilmə üsullarını açıqlayan yeni hecinq uçotu modeli təklif edir. MHBS 9-a əsasən hecinq uçotuna uyğun olan əməliyyatların növləri, xüsusilə hecinq alətlərinə aid olan alətlərin növlərinin artırılması və hecinq uçotunun tətbiq olunduğu qeyri-maliyyə alətlərinin risk komponentlərinin növləri ilə bağlı daha geniş imkanlar verilir. Bundan əlavə, effektivlik testi öyrənilmiş və “iqtisadi münasibətlər”in əsasları ilə əvvəzlənmişdir. Həmçinin, keçmiş dövrlərə şamil olunmaqla qiymətləndirmə artıq tələb edilmir. Müəssisədə riskin idarə edilməsi fəaliyyətlərinə dair güclü açıqlama tələbləri tətbiq olunmuşdur.
- Tanınmanın dayandırılması. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün tələblər MUBS 39-dan köçürülmüşdür.

Bu standartlar daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minir. MHBS 9-un tətbiqi ilə bağlı seçilən yanaşmadan asılı olaraq keçid 1 tarixdən və ya müxtəlif tələblərin ilkin tətbiqi üçün isə bir neçə tarixdən ibarət ola bilər.

Cəmiyyətin rəhbərliyi gələcəkdə MHBS 9-un tətbiqinin maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin hesabat olunan məbləğlərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə biləcəyini düşünür. Lakin ətraflı təhlil başa çatmayanadək MHBS 9-un təsiri ilə bağlı müvafiq təxminlərin verilməsi mümkün deyil.

SAXLIS FAIZ GƏLİRLƏRİ

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Faiz gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınan maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:		
Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	-	-
Dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:	-	-
Cəmi faiz gəliri		
Amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə faiz	653 167.89	680 782.33
Banklardakı müddətli depozitlər üzrə faiz		
Cəmi amortizasiya olunmuş maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	653 167.89	680 782.33
Faiz xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Digər borc alınmış vəsaitlər üzrə faiz	(74 810.00)	(85 726.97)
Subordinasiyalı borclar üzrə faiz		
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz xərci	(74 810.00)	(85 726.97)

6.DƏYƏRSİZLƏŞMƏ ZƏRƏRLƏRİ ÜÇÜN EHTİYYAT

Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün aşağıdakı kimi olmuşdur:

1 yanvar 2019-cu il

Qeydə alınmış əlavə ehtiyatlar

Aktivlərin silinməsi

Əvvəllər silinmiş aktivlərin bərpası

_____
_____
_____

_____
_____
_____

7. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ QEYDƏ ALINMIŞ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ VƏ ÖHDƏLİKLƏRİ ÜZRƏ XALIS ZƏRƏR

Mənfəət və zərər hesablarında ədalətli dəyərle qeydə alınmış maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə xalis zərər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle müəyyən olunmuş maliyyə öhdəlikləri ilə əməliyyatları üzrə xalis zərər	_____	_____
Cəmi mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle qeyd olunan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə cəmi xalis zərər	_____	_____
31 dekabr 2019-cu il		

8. İNZİBATI VƏ DİGƏR ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

İnzibati və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Kompyuter avadanlıqlarının təmir və saxlanma xərcləri	1 566.00	323.00
Nəqliyyat vasitələrinin təmir və saxlanma xərcləri	680.81	72.78
Digər əsas vəsaitlərin təmir və saxlanma xərcləri	-	-
Avadanlıqların dəstəklənməsi üzrə xərclər	-	-
Proqram təminatlarının dəstəklənməsi üzrə xərclər	14 328.00	12 406.00
Digər dəstəklənmə xərcləri	-	2 305.00
Nəqliyyat və sətəlləri üzrə istismar xərcləri	6 400.00	6 400.00
Əmlakın sığortası üzrə xərclər	189.00	285.00
Sığorta üzrə xərclər	1 106.86	
Mühafizə xərcləri	1 435.56	1 435.56
Enerji və qızdırıcı sistemlər üzrə xərclər	2 750.26	2 374.55
Kommunal xidmətlər üzrə xərclər	5 025.00	2 498.00
Rabitə xərcləri	1 985.38	1 952.35
Mal-materialların alınması üzrə xərclər	3 056.67	2 103.44
Reklam xərcləri	-	-
Məsləhət, audit və digər peşəkar xidmətlər üzrə xərclər	3 422.00	5 000.00
Hüquq məsrəfləri və məhkəmə xərcləri	11 723.40	24 239.60
Vergi xərcləri	765.60	911.20
Ezamiyyə xərcləri	1 525.00	905.00
İşçilərilə bağlı digər xərcləri	-	-
Digər xidmətlər üzrə xərclər	123 641.91	47 225.36
Sair xərclər	551.06	7 665.42
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	180 152.51	118 102.26

9. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Cəmiyyət ödəniləcək cari mənfəət vergisi, eləcə də aktiv və öhdəliklər üzrə vergi bazalarını onun fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hesablayır və uçotda əks etdirir ki, buda MHBS-dan fərqli ola bilər.

Təşkilat bəzi xərclər vergiyə cəlb olunmadığından və bəzi gəlirlər vergi məqsədləri üçün vergidən azad olduğundan daim vergi xərcləri ilə üzləşir.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatları məqsədləri üçün uçota alınan aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə verginin hesablanması məqsədilə istifadə edilən məbləğlər arasındakı müvəqqəti fərqlər üzrə xalis vergi təsirini əks etdirir. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə olan müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin tanınması üzrə müxtəlif metodlar, zaman müddətləri, eləcə də müəyyən aktivlər üzrə vergi-uçot əsaslı fərqlərdən yaranan müvəqqəti fərqlər ilə əlaqədardır.

Aşağıdakı məbləğlərin üzləşdirilməsində tətbiq edilən vergi dərəcəsi Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinə əsasən (müəyyən edildiyi kimi) hüquqi şəxslər tərəfindən vergiyə cəlb olunan mənfəət üzrə ödəniləcək 20%-lik mənfəət vergisi dərəcəsidir.

31 dekabr 2019-cü və 2018-ci il tarixlərinə müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cü il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Aktivlər və öhdəliklər:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2 887 152.67	2 601 989.74
Digər öhdəliklər	36 084.97	7 508.55
Kreditlərin dəyərsizləşməsi	(183 307.34)	(144 380.24)
Digər aktivlər	17 356.75	17 921.64
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	114 734.67	138 884.49
Digər borc alınmış vəsaitlər	400 000.00	400 000.00
Xalis təxirə salınmış vergi aktivi		-

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə qüvvədə olan vergi dərəcəsinin özlaşdırilməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinə əsasən gəlirdən çıxılmayan xərclər:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Ümumi gəlirlər çıxılan xərclər	37 809,69	98 647,38
Maddə 110. Gəlirdən faizlər üzrə çıxılan məbləğlərin məhdudlaşdırılması	(29 269,90)	(17 961,11)
Maliyyə sanksiyası		(5 008,00)
Maliyyə uçuotu üzrə xərc maddəsinə aid edilməyən məbləğ	5 000,00	
Yeni il şənliyində görə ayrılan məbləğ	(5 276,00)	(1 354,00)
Vergiye cəlb olunan mənfəət		
	8 263,79	74 324,27
	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	<u>8 263,79</u>	<u>74 324,27</u>
Mənfəət vergisi xərci:		
Cari mənfəət vergisi xərci	<u>(7 561,94)</u>	<u>(19 729,48)</u>
Təxirə salınmış mənfəət vergisi		
Mənfəət vergisi xərci	(7 561,94)	(19 729,48)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi aktivləri	-	-
Mənfəət və ya zərər hesablarında tanınan təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	-	-
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış vergi aktivləri	-	-

10. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVIVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Kassada olan nağd pul vəsaitləri	30 029,36	37 935,18
Yolda olan pul vəsaitləri		
Bank hesablarında pul vəsaitləri	41 513,37	159 666,29
CƏMI PUL VƏSAİTLƏRİ	71 542,73	197 601,47
Bank hesablarında pul vəsaitlərindən:		
• Milli valyutada bank hesabları	40 166,77	158 319,69
• Xarici valyutalarda bank hesabları	1 346,60	1 346,60

11. BANKLARDAKI MÜDDƏTLİ DEPOZİTLƏR

Banklardakı müddətli depozitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Müddətli depozitlər	-	-
Cəmi banklardakı müddətli depozitlər	-	-

12. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR ÜZRƏ DEBİTOR BÖRC

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	2 852 739.75	2 614 119.21
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə hesablanmış faiz	217 720.26	132 250.77
Çıxılsın: dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyat	(183 307.34)	(144 380.24)
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə debitor börc	2 887 152.67	2 601 989.74

13. ƏSAS VƏSAİTLƏR

Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	Binalar, qurğular	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər		51 749.28	71 500.00	86 150.31	209 399.59
Yığılmış amortizasiya		(7 870.58)	(15 339.04)	(30 938.14)	(54 147.76)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	-	43 878.70	56 160.96	55 212.17	155 251.83
Daxilolmalar					
Xaricolmalar					
Amortizasiya ayırmaları		(8 014.36)	(12 538.11)	(7 926.73)	(28 479.20)
Xaricolmalar üzrə amortizasiya					
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər		51 749.28	71 500.00	86 150.31	209 399.59
Yığılmış amortizasiya		(15 884.94)	(27 877.15)	(38 864.87)	(82 626.96)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	-	35 864.34	43 622,84	47 285,44	126 772.63
Daxilolmalar				13 000.00	13 000.00
Xaricolmalar				(13 000.98)	(13 000.98)
Amortizasiya ayırmaları		(6 550,55)	(9 816.92)	(6 525.22)	(22 992.69)
Xaricolmalar üzrə amortizasiya					
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər		51 749.28	71 500.00	86 150.31	209 399.59
Yığılmış amortizasiya		(22 435.49)	(37 694.07)	(45 490.09)	(105 619.65)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	-	29 313.79	33 805.93	40 660.22	103 779.94

14. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	İstifadə müddəti məlum olmayan		Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	18 348.10		18 348.10
Yığılmış amortizasiya	-	4 956.81	- 4 956.81
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	13 391.29		13 391.29
Daxilolmalar			
Xaricolmalar			
Amortizasiya ayırmaları	-	1 279.43	- 1 279.43
Xaricolmalar üzrə yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	18 348.10		18 348.10
Yığılmış amortizasiya	-	6 236.24	- 6 236.24
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	12 111.86		12 111.86
Daxilolmalar			
Xaricolmalar			
Amortizasiya ayırmaları	-	1 157.19	- 1 157.19
Xaricolmalar üzrə yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər	18 348.10		18 348.10
Yığılmış amortizasiya	-	7 393.43	- 7 393.43
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	10 954.67		10 954.67

15. DİGƏR BÖRC ALINMIŞ VƏSAİTLƏR

Digər borc alınmış vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Beynəlxalq maliyyə institutarından alınmış kreditlər		-
Beynəlxalq inkişaf üçün maliyyə institutlarından (BİMİ) alınmış kreditlər		-
Yerli maliyyə institutlarından alınmış kreditlər		
Şirkərlərarası kreditlər		
Banklardan kredit		
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	400 000.00	400 000.00
Cəmi digər borc alınmış vəsaitlər	400 000.00	400 000.00

Cəmiyyət yuxarıda sadalanan bir sıra banklardan və maliyyə institutlarından alınmış borclarla əlaqədar müəyyən şərtlərini yerinə yetirmək öhdəliyi daşıyır. Bu şərtlə razılaşdırılmış əmsallar, borcun kapitala nisbəti əmsalı və müxtəlif maliyyə fəaliyyəti ilə bağlı digər əmsallar daxildir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə müddətli borc öhdəliklərinin cəmi 400 000.00 AZN təşkil etmişdir. Müqavilələrə əsasən maliyyə şərtləri pozulduqda vaxtı çatmış borclar və ya tələb əsasında ödənilməli vəsaitlər üçün ehtiyat yaradılmalıdır.

16. DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018 ci il
Rezident banklardan alınmış uzunmüddətli kreditlər		
üzrə hesablanmış ödəniləcək faizlər	-	
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar üzrə ödəlinəcək faizlər	5 400.00	5 400.00
Digər öhdəliklər	30 684.97	2 108.55
Cəmi digər öhdəliklər	<u>36 084.97</u>	<u>7 508.55</u>

17. KAPİTAL RİSKİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Cəmiyyət borc və kapital balansının optimallaşdıraraq səhmdarların gəlirlərini artırmaqla yanaşı onun fasiləsizlik prinsipi əsasında fəaliyyət göstərə biləcəyini təmin etmək məqsədilə öz kapitalının idarə edilməsini həyata keçirir.

Hazırda Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı bank olmayan kredit təşkilatları üçün heç bir kapital tələbləri qoymamışdır. Cəmiyyətin kapitalının idarə edilməsi ilə bağlı rəhbərliyin aşağıdakı məqsədləri vardır: Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi habelə kreditorların və investorların maliyyə şərtlərini yerinə yetirmək məqsədilə vəsaitlərin saxlanması. Bu Cəmiyyətin Direktoru və mühasib (nəzarət şöbə rəisi) tərəfindən yoxlanılaraq imzalanmış müvafiq hesablamaları əks etdirən aylıq hesabatlar əsasında planlaşdırılmış və faktiki məlumat ilə bağlı gündəlik icra olunur.

18. RİSKİN İDARƏ EDİLMƏSİ QAYDALARI

Riskin idarə edilməsi Cəmiyyətin bankçılıq fəaliyyəti üçün mühüm hesab edilir və Cəmiyyətin əməliyyatlarının əsas hissəsini təşkil edir. Cəmiyyətin əməliyyatlarına xas olan əsas risklər aşağıdakılarla bağlıdır:

- Kredit riskləri;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski

Cəmiyyət effektiv və səmərəli riskin idarə edilməsi prosesinin tətbiqinin önəmli olması faktını qəbul edir. Buna nail olmaq üçün Cəmiyyət riskin idarə edilməsi çərçivəsini yaratmışdır ki, bunun əsas məqsədi Cəmiyyəti risklərdən qorumaqdan və Cəmiyyət qarşısında qoyulmuş fəaliyyət məqsədlərinə nail olması üçün imkan yaratmaqdan ibarətdir.

Riskin idarə edilməsi strukturu

Direktor risklərin müəyyən edilməsi və onlara nəzarət üçün əsas məsul tərəfdir, lakin ayrı-ayrı qurumlar risklərin idarə edilməsinə və onların monitorinqinə görə məsuliyyət daşıyır. Direktor ümumi risklərin idarə edilməsi yanaşmasına və risk strategiyalarının və prinsiplərinin təsdiq edilməsinə cavabdehdir.

Müşahidə şurası Daxili Audit tərəfindən təqdim olunmuş risk məsələləri ilə bağlı hesabatları rüblük əsasda nəzərdən keçirir və aşkar olunmuş məsələlərin həlli üçün rəhbərlik tərəfindən verilən təlimatlara əməl edir. Həmçinin Müşahidə şurası kənar auditorlar tərəfindən aşkar olunmuş məsələlərin müzakirəsində iştirak edir.

Riskin idarə edilməsi sahəsində əlavə tədbirlərin görülməsi üçün, Cəmiyyət daxilində daima işçi komitələri vardır:

Müşahidə şurası növbəti 12 ay üçün proqnozlaşdırılan likvidlik göstəriciləri hər ay nəzərdən keçirir. Likvidliklə bağlı proqnozlar kreditlərin ödənilməsi səviyyəsinə, gözlənilən maliyyələşdirmə planlarına və digər gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə əsaslanır. Müşahidə şurası yeni kreditlərə bağlı qərarlar qəbul edir, banklarla və maliyyə institutları ilə əməliyyatlar üçün açıq valyuta mövqeyini və müqavilə tərəflərinin hədlərini müəyyən edir, kreditlərlə maliyyə şərtlərinə nəzarət edir, aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətləri ilə bağlı məsələləri təhlil edir və fərqlərin aradan qaldırılması üçün Nəzarət şöbəsinə tövsiyələr verir.

Nəzarət şöbəsi Cəmiyyətin aktiv və öhdəliklərinin gündəlik idarə edilməsinə, Cəmiyyət likvidlik mövqeyinin hesablanması və planlaşdırılmasına, pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin Cəmiyyətin əməliyyat bölmələri arasında yenidən bölüşdürülməsinə cavabdehdir.

Nəzarət şöbəsi Müşahidə şurası tərəfindən müəyyən olunmuş hədlərin və likvidlik əmsallarının tətbiqinə, habelə Müşahidə şurası tərəfindən likvidlik riskinin optimallaşdırılması üçün qəbul edilmiş qərarların həyata keçirilməsinə nəzarət edir. Daxili Audit riskinin idarə edilməsi prosesinin müstəqil yoxlanılmasını həyata keçirir, aşkar olunan çatışmazlıqlar barədə rəhbərliyi məlumatlandırır və riskin idarə edilməsi prosesinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq tövsiyələr verir.

Riskin idarə edilməsi metodunun seçilməsi Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinə mənfi təsir göstərə biləcək risklərin əhəmiyyətliliyini və ya mümkünlüyü müəyyən edən risk göstəricilərindən asılıdır. Cəmiyyət hər bir riski ayrı-ayrılıqda təhlil edərək qiymətləndirməkdən əlavə məcmu riskləri də müəyyən edir. Beləliklə də, aşağıdakı riskin idarə edilməsi metodları tətbiq olunur:

- Ödəmə müddəti ilə bağlı faiz dərəcəsi riski və aktivlərin və öhdəliklərin faiz dərəcəsi üzrə çatışmazlıqların təhlili,
- Xarici və yerli valyuta ilə ödənişlər üzrə likvidlik riski ilə bağlı çatışmazlıqların təhlili; likvidlik əmsallarının təhlili, likvidlik ehtiyatının müəyyən edilməsi;
- Xarici valyuta ilə ödənişlər üzrə valyuta riski ilə bağlı çatışmazlıq təhlili, valyuta mövqeyinin təhlili;
- Kredit portfelinin kredit riski təhlili və kredit riski əmsalları;
- Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinə təsir edən bütün əməliyyatlar üçün əməliyyat riski, tətbiq edilən əməliyyatların tamamlanması üçün lazımi fəaliyyətlərin ayrılmasını (başlanma, icra etmə və nəzarət) təmin edən sistemlər

Riskin ölçülməsi qaydaları Cəmiyyət fəaliyyəti zamanı yarana biləcək ehtimal olunan zərəri əks etdirir. Hər ay ayrı-ayrı risklərin təhlili əsasında Nəzarət şöbəsi risklərin hazırkı vəziyyəti və əsas göstəricilər barədə nəticələr hazırlayır. Xüsusilə də hər ay Müşahidə şurası iclasında faiz dərəcəsi, likvidlik, valyuta və digər bazar riskləri hesabat olunur.

Əməliyyat risklərinin statusu (əməliyyat-texnoloji, hüquqi, strateji, nüfuzla bağlı risk) haqqında məlumat da həmçinin Direktora hesabat olunur. Bu hesabatlar Direktorun keçirilən rüblük iclaslarında təhlil edilir.

Risk nəticələrinin zəiflədilməsi

Cəmiyyət risklərin azaldılması üçün başqaları ilə yanaşı aşağıdakı metodlardan istifadə edilir:

- Kredit risklərinin azaldılması üçün zəmanətlərin və girovların alınması;
- Diversifikasiya (müxtəliflik) bir-biri ilə əlaqəsi olmayan aktivlərin seçilməsi

Kredit riski

Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır ki, bu da maliyyə aləti üzrə bir tərəfin öz ghdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi və bunun digər tərəfə maliyyə zərərinin dəyməsi ilə nəticələnməsindən yaranan riskdir. Rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsi öhdəliyini Biznes Kredit şöbəsinə və İstehlak krediti şöbəsinə həvalə etmişdir ki, o da aşağıdakılara cavabdehdir:

- Şöbələrə məsləhətləşməklə kredit siyasətlərinin formalaşdırılması, girov tələbləri, kreditin qiymətləndirilməsi, riskin dərəcələrə bölünməsi və məruzə edilməsi, sənədləşmə və hüquqi prosedurlar habelə hüquqi prosedurlar və qanunla müəyyən olunmuş normativ tələblərə əməl olunması.
- Kredit müqavilələrinin təsdiqi və yenilənməsi üçün təsdiqetmə strukturunun yaradılması. Təsdiqetmə hədləri şöbələrə kredit heyəti üzrə bölüşdürülmüşdür. Daha iri həcmli kredit müqavilələri Biznes Kredit şöbəsinə və İstehlak krediti şöbəsi və ya Direktor tərəfindən, hansı uyğun olarsa, təsdiqetməni tələb edir.
- Kredit riskinin yoxlanılması və qiymətləndirilməsi. Biznes Kredit şöbəsinə və İstehlak krediti şöbəsi aidiyyəti şöbələr tərəfindən müştərilərə təqdim edilməzdən əvvəl müəyyən olunmuş hədləri aşan bütün kredit risklərini qiymətləndirir. Müqavilələrin yenilənməsi və təhlili eyni yoxlama prosesindən keçməlidir.
- Qarşı tərəfin coğrafi və sənaye (kreditlər və avanslar üçün) riskləri cəmləşməsinin təsirini məhdudlaşdırmaq.
- Cəmiyyət üzvləşdiyi maliyyə itkisi riskinin dərəcəsinə görə riskləri kateqoriyalara bölmək və rəhbərliyin diqqətini eyni vaxtda baş verən risklərə yönəltmək məqsədilə riskdərəcələnməsi sisteminin yaradılması və saxlanması. Xüsusi kredit risklərinə qarşı dəyərsizləşmə ehtiyatlarının tələb oluna biləcəyini müəyyən etmək üçün risklərin dərəcələrə bölünməsi sistemindən istifadə olunur. Risklərin dərəcələməsinin hazırkı strukturu gecikmə riskinin müxtəlif dərəcələrini və risklərin azaldılması üzrə girov yaxud digər vasitələrin olmasını əks etdirən bir neçə dərəcədən ibarətdir. Risk dərəcələrinin müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət müvafiq olaraq baş təsdiqedicisi direktorun komitənin üzərinə düşür. Risk dərəcələri müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir
- Cəmiyyət üzrə kredit riskinin idarə olunmasında ən qabaqcıl təcrübəni təşviq etmək üçün şöbələrə məsləhət, təlimat, mütəxəssis səriştəsinin verilməsi.

Hər bir filialdan Cəmiyyətin kredit siyasəti və prosedurlarını Kredit Şöbəsinin verdiyi kredit təsdiqləmə səlahiyyətləri çərçivəsində tətbiq etmək tələb olunur. Hər bir filialın kredit ilə əlaqədar bütün məsələləri Cəmiyyətin rəhbərliyi və kredit şöbəsinə məruzə edən meneceri vardır.

Hər bir filial ona aid kredit portfelinin keyfiyyəti və fəaliyyətinə habelə mərkəzdən təsdiqlənməli risklər də daxil olmaqla, portfelindəki bütün kredit risklərinə nəzarətin təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Kreditlərin ayrılması üzrə öhdəliklər kredit, zəmanət və ya akkreditiv formasında çıxış edən istifadə edilməmiş kredit vəsaitlərindən ibarətdir. Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski müqavilə tərəfinin müqavilə şərtləri və müddəalarına əməl edən bilməməsi nəticəsində zərərin baş verməsi mümkünlüyü ilə müəyyən olunur.

Kreditin ayrılması öhdəliyi üzrə kredit riskinə gəldikdə isə, Cəmiyyət realizə edilməmiş belə öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər potensial zərər riski ilə üzləşir.

Lakin, zərərin ehtimal edilən məbləği cəmi istifadə edilməmiş kredit öhdəliklərindən azdır.

Cəmiyyət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat və maliyyə alətləri halında olduğu kimi, riskin təsir nəticələrinin yumuşaldılması üçün limitləri və cari monitorinq prosesini tətbiq etməklə kreditlərin verilməsinin təsdiqlənməsi proseduruna əsaslanan eyni kredit siyasətini şərti öhdəliklərə də qarşı istifadə edir.

Cəmiyyət balansdankənar uçotda əks etdirilən şərti öhdəliklərin ödəniş müddətinə qədər dövrü nəzarətdə saxlayır, çünki daha uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli kredit öhdəlikləri ilə müqayisədə daha çox kredit riski dərəcəsinə məruz qalır.

Kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi

Cəmiyyət kredit riskinə məruzqalma həddi əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir və həm fərdi risklərdən, həm də ümumi bazar iqtisadiyyatı risklərindən asılıdır.

Aşağıdakı cədvəldə balans hesabatı, eləcə də balansdan kənar hesabatda əks etdirilən maliyyə aktivləri ilə bağlı kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi göstərilir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilən maliyyə aktivləri halında kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi həmin aktivlərin hər hansı əvəzləşdirmədən və girov sövdələşməsindən qabaq balans dəyərinə bərabərdir.

Cəmiyyətin şərti öhdəlikləri və kreditin ayrılması ilə bağlı öhdəlik üzrə kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi isə, qarşı tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə həmin alətlərin müqavilə üzrə məbləğlərindən ibarət olur ki, bu halda qarşı iddialar, girov və təminatlar dəyərini itirir.

Balansdankənar risk

Cəmiyyət balans uçotu halında olduğu kimi, əsas etibarlı ilə, balansdan kənar müddəələr halında da risklərin idarə edilməsi üzrə eyni siyasətləri tətbiq edir. Kreditlərin ayrılmasına öhdəliklər halında isə, həmçinin kredit və avanslar halında olduğu kimi, müştərilər və qarşı tərəflər ilə bağlı eyni kredit riskinin idarə edilməsi siyasətləri tətbiq olunur. Girov qarşı tərəfin imkanları və məsuliyyətin mahiyyətindən asılı olaraq tələb edilə bilər.

Girov

Tələb olunan girovun məbləği və növü qarşı tərəf ilə bağlı kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılı olaraq müəyyənləşdirir. Girov növlərinin qəbul edilə bilməsi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq olunur. Fiziki şəxslərə kreditlərin verilməsi üçün komissiyalar daşınmaz əmlak, mal-material ehtiyatları və şəxsi zamanətlər kimi qəbul edilmiş əsas girov növlərinə hesablanır.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərini nəzarətdə saxlayır, baza sazişinə əsasən əlavə girov tələb edir, habelə dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatın müvafiq məbləğdə olduğunu təhlil etdiyi müddətdə aldığı girovun bazar qiymətlərinə nəzarət edir.

Bazar riski

Bazar riski bazardakı qiymət və məzənnələr səviyyəsində dəyişikliklərin yaxud onların mütərəddidliyinin Cəmiyyətin gəlir və ya kapitalına yaxud da onun biznes məqsədlərinin reallaşdırılması imkanlarına mənfi təsir göstərməsi riskidir.

Bazar riski faiz dərəcəsi riski kimi, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və qiymətli kağızların qiyməti aiddir. Cəmiyyətin ölçmə üsullarında və ya üzlaşdığı riskdə yaxud da qeyd olunan risklərin idarə edildiyi və ölçüldüyü tərzdə heç bir dəyişikliklər baş verməmişdir.

Cəmiyyət daxilindəki müəssələr həm sabit, həm də dəyişkən ("üzən") faiz dərəcələri ilə borc vəsaitlər cəlb edildiyindən Cəmiyyət faiz riskləri ilə üzlaşır. Risk Cəmiyyət tərəfindən sabit və üzən faiz dərəcələrinin müvafiq şəkildə vəhdəti yaradılmaqla idarə olunur.

Müşahidə Şurası həmçinin Cəmiyyət müsbət faiz marjası ilə təmin edən onun faiz dərəcəsi mövqeyini uyğunlaşdırmaqla faiz riskini və bazar risklərini idarə edir. Nəzarət şöbəsi Cəmiyyətin cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Cəmiyyətin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və mənfəətinə təsirini qiymətləndirir.

Cəmiyyətin bəzi maliyyə öhdəlikləri ya dəyişkən faiz dərəcəsi daşıyır, ya da ki, kreditörün seçimi ilə faiz dərəcələrinin dəyişilə bilməsini nəzərdə tutan maddə daxil edilir. Cəmiyyət faiz dərəcəsi marjasını nəzarətdə saxlayır və bu səbəbdən əhəmiyyətli faiz dərəcəsi riskinə və ya sonrakı pul vəsaitlərinin hərəkətli riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Faiz dərəcəsinə qarşı həssaslıq

Cəmiyyət bazar mühitindəki mənfi dəyişikliklərdən irəli gələ biləcək potensial itkiləri dövrü olaraq hesablamaqla ədalətli dəyərin faiz dərəcəsi riskini idarə edir. Nəzarət şöbəsi Cəmiyyətin cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Cəmiyyətin ədalətli dəyərin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və onun gəlirliyinə təsirini hesablayır. Aşağıda göstərilən həssaslıq təhlili hesabat dövrünün sonunda həm derivativ, həm də qeyri-derivativ alətlər üzrə faiz riskinə məruz qalma əsasında müəyyən edilmişdir. Üzən faiz dərəcəsi daşıyan öhdəliklər üzrə təhlil dövrünün sonunda öhdəliyin ödənilməmiş məbləğinin bütün il üzrə ödənilmədiyini hesab etməklə həyata keçirilir. Cəmiyyət daxilində faiz dərəcəsi barədə əsas idarə heyətinə məlumat verildikdə 50 baza dərəcəsinə artım və ya azalmaya istinad edilir ki, bu da rəhbərliyin faiz dərəcələrində mümkün dəyişikliklərin qiymətləndirilməsini əks etdirir.

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklər baş verməsi səbəbindən maliyyə alətlərinin dəyəri qeyri-müəyyən olaacağı ilə bağlı riskdir. Cəmiyyət üstünlük təşkil edən xarici valyuta mübadiləsi məzənnəsində dəyişikliyin baş verməsi nəticəsində onun maliyyə vəziyyəti və vasaitlər hərəkətinin təsirə məruz qala biləcəyi halı ilə üzləşir.

Müşahidə Şurası təxmin edilən AZN məzənnəsinin dəyişməsi və digər makroiqtisadi göstəricilərdə əsaslı dəyişikliklərə qarşı açıq valyuta mövqeyinin idarəedilməsi yolu ilə valyuta riskinə nəzarət edir ki, bu da Cəmiyyətə valyutaların milli valyutaya qarşı mübadilə məzənnələrinin dəyişkənliyindən irəli gələn əhəmiyyətli zərərin azaldılması üçün imkan yaradır.

Həssaslıq təhlili üzrə məhdudiyyətlər

Əslində, ehtimallar və digər amillər arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. O cümlədən qeyd etmək lazımdır ki, bu həssaslıqlar sabit deyil və iri yaxud xırda təsirlər bu nəticələrdən interpolyasiya və ya ekstrapolyasiya edilə bilər.

Həssaslıq təhlili Cəmiyyətin aktivlərinin və öhdəliklərinin fəal şəkildə idarə edildiyini nəzərə almır. Bundan əlavə, Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti bazarda dəyişikliklər baş verdikdə dəyişə bilər. Məsələn, Cəmiyyətin maliyyə riskinin idarə edilməsi strategiyası bazardakı dəyişikliklərə qarşı həssaslığın idarə edilməsini nəzərdə tutur. Bazardakı dəyişikliklər müəyyən həddi keçdikdə Cəmiyyətin rəhbərliyi bəzi investisiyaları satmaq, investisiya portfelinin strukturunu dəyişdirmək və ya müəyyən sığortalıyıçı addımlar atmaq kimi qərarlar həyata keçirə bilər. Nəticədə, aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında bazar dəyəri ilə qiymətləndirildikdə fərziyyələrdəki dəyişikliklər öhdəliklərə heç bir təsir göstərməyə bilər. Belə hallarda aktivlər və öhdəliklər üçün müxtəlif qiymətləndirmə bazasından istifadə edilməsi sahmdar kapitalının dəyişməsinə gətirib çıxara bilər.

Yuxarıda həssaslıq təhlillərinin digər məhdudiyyətlərinə Cəmiyyətin yalnız dəqiqliklə proqnozlaşdırılması mümkün olmayan qısamüddətli bazar dəyişikliklərinə dair mövqeyini əks etdirən potensial riski nümayiş etdirmək üçün şərti (hipotetik) bazar dəyişikliklərindən istifadə olunması və bütün faiz dərəcələrinin eyni qaydada hərəkət edəcəyi ilə bağlı təxminlər daxildir.

Qiymət riski olan məhsullar

Cəmiyyət ümumi və ya xüsusi bazar dəyişiklikləri nəticəsində öz məhsulları üzrə qiymət riskinə məruz qalır.

Cəmiyyət qiymət riskini bazar şəraitindəki mənfəət dəyişikliklərindən irəli gələn potensial itkiləri dövrü olaraq hesablamaqla və müvafiq zərər-həddi ("stop-loss") məhdudiyyətlərini, habelə marja və girov tələblərini müəyyənləşdirib saxlamaqla idarə edir. İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri halında isə, Cəmiyyət belə öhdəliklərin ümumi məbləğində bərabər həcmdə potensial zərərlə üzləşir. Lakin, ehtimal edilən məbləği bundan azdır, çünki, öhdəliklərin əksəriyyəti kredit müqavilələrində göstərilən bəzi şərtlərdən aslıdır.

Əməliyyat riski

Əməliyyat sistemdəki nasazlıq, əməliyyatçının səhvi, saxtakarlıq və digər xarici hadisələr nəticəsində yaranmış zərərdir. Nəzarətlər yerinə yetirilmədikdə, əməliyyat riskləri müəssisənin nüfuzuna xələl gətirə,

hüquqi və ya inzibati nəticələrinə səbəb ola və ya maliyyə itkilərinə gətirib çıxara bilər. Cəmiyyət bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını gözləmir, lakin özünün nəzarət konsepsiyası ilə, habelə potensial risklərə nəzarət və ya onlara qarşı cavab tədbirləri görməklə bu riskləri idarə etməyə çalışır. Nəzarətlərə vəzifə bölgüsünün, sitemə çıxışın, təsdiqlənmə və üzləşdirmə prosedurlarının, heyətin təlimi və qiymətləndirmə proseslərinin səmərəli təşkili daxildir.

19. HESABAT TARİXİNDƏN SONRAKI HADİSƏLƏR

Hesabat tarixindən sonra hər hansı bir hadisə baş verməmişdir.